

Přehled literatury a její citace v textu

- správná a přesná citace je předpokladem snadného nalezení příslušného literárního pramene

- 1) Citace v textu
- 2) Citace v přehledu literatury

1) Citace v textu

A) Klasické zdroje

Používá se tzv. **harvardské citování** – uvede se jméno **autora** bez iniciál a rok publikace

A) Novák (1998) zjistil, že

B) ... bylo zjištěno, že ... (Novák, 1998)

u dvou autorů

Obě jména spojená spojkou a, and, *et*, + rok vydání publikace

A) Novák a Janoušek (1998) zjistil, že

B) ... bylo zjištěno, že ... (Novák a Janoušek, 1998)

u třech a více autorů

- jmenuje se jen první autor a za něj se přidá zkratka *et al.*, *aj.*, *a spol.*, *a kol.* + rok vydání publikace

- !!!zvolit a používat vždy jen jeden typ uvádění kolektivu autorů!!!

A) Ptáček aj. (2001) zjistili, že

B) ... bylo zjištěno, že ... (Ptáček aj., 2001)

Vhodnější je forma B)

Pokud je v souvislosti s poznatkem citováno více prací:

... diagnostika původců onemocnění je založena na metodě PCR (Novák, 1998; Málek a Pátek, 2000; Ptáček aj., 2001)

!! Pozor na autory, kteří v daném roce publikovali dva a více článků !!

- citace jsou opatřeny malými písmeny a,b,c atd.

(Králík, 2001a) (Králík, 2001b)

– nutno zjistit již na začátku psaní vlastního textu

(Králík, 2001; Králík a spol. 2001)

Vancouverské citování – odkazy v textu se číslují
první citovaný odkaz dostane č.1, v souhrnu literatury je tedy na prvním místě, při dalším výskytu v textu je opět zastoupen odkazem 1

Bylo prokázáno, že kvasinky využívají ještě další významné látky (Houser aj., 1991).

Bylo prokázáno, že kvasinky využívají ještě další významné látky [1].

Bylo prokázáno, že kvasinky využívají ještě další významné látky¹.

!!!Vancouverské citování se v bakalářských a diplomových pracích nepoužívá!!!

V bakalářských pracích používáme harvardské citování.

CHYBY v citacích v textu:

- neuvádí se tituly, křestní jména ani iniciály

Bylo prokázáno, že kvasinky (A. Houser aj., 1991).

...bylo zjištěno, že ... (Ptáček, Špaček a Drozdová, 2001)

- necitlivé kladení citací

Správné kladení citací

- „citlivé“ kladení citací – tedy tam, kam patří = jakmile je zmíněn poznatek uvedený v nějakém článku, nejpozději na konci věty se uvádí citace tohoto článku
- pokud v dalších větách čerpáme informace z téhož článku, již citaci znovu neuvádíme až do chvíle, kdy uvádíme informaci z jiného zdroje
- chybou je kladení citací až na konec poslední věty odstavce nebo až za poslední větu odstavce

včetně člověka, a také u jednobuněčných organismů a u rostlin. U rostlin je ale k dispozici méně údajů.

Apoptóza hraje klíčovou roli především v ontogenezi mnohobuněčných organismů. Je indukována u buněk nepotřebných pro organismus a přispívá tak k tvarování orgánů během morfogeneze, např.: zánik buněk, které spojují prsty. Zapojuje se též do vývoje imunitního systému – v thymu jsou eliminovány ty T lymfocyty, které nevytvořily specifický membránový receptor TCR nebo nerozeznávají vlastní a cizí antigeny. Přežití takových buněk by vedlo k poškození vlastní imunitní soustavy a vzniku autoimunitních chorob. Apoptózou je odstraněna i část nervových buněk při vývoji nervového systému (Lodish a kol., 1990).

Apoptóza je tedy vyvolána faktory, které vyplývají z přirozeného vývoje organismu, ale jako její induktory působí i faktory původu exogenního (Obr. 1). Buněčná smrt pak funguje

kondenzaci chromatinu, fragmentaci DNA a rozpadu buňky. To jsou charakteristické morfologické znaky provázející tento typ buněčné smrti (Cooper, 1997).

Apoptóza začíná spuštěním kaskády intracelulárních proteolytických enzymů, které uvolňují blokádu buněčné smrti, tj. inaktivují enzymy opravující poškozenou DNA. Zároveň rozkládají proteiny jádra a cytoskeletu, což vede k zahušťování objemu cytoplazmy, buňka ztrácí vodu a smršťuje se. Proteázy zodpovědné za tyto děje byly dříve označovány jako ICE (interleukin-1-beta converting enzymes), dnes se nazývají kaspázy. Je to skupina cysteinových proteináz, které hydrolyzují bílkoviny. Enzymy působí v kaskádě a mohou se aktivovat navzájem. Současně s aktivací proteolytické kaskády dochází k poškození mitochondrií a ke ztrátě koordinace energetických pochodů. Z mitochondrií jsou uvolňovány reaktivní kyslíkové radikály, napadající proteiny a hlavně DNA, a také ionty Ca^{2+} , které aktivují Ca^{2+} - a Mg^{2+} -dependentní endonukleázy. Tyto enzymy hydrolyzují chromozomální DNA v místech mezi navázanými nukleosomy za vzniku různě velkých fragmentů DNA, které vytváří při elektroforéze v gelu charakteristický profil otisku DNA (Obr. 3). Mitochondrie si i přes poškození zachovávají svoji strukturu (Chaloupka, 1996; Chaloupka, 1999; Berger, 2000).

Fragmentací DNA, kondenzací chromatinu nebo rozpadem celého jádra pak začíná terminální fáze apoptózy, ve které dochází k vychlipování buněčné membrány a vzniku

B) Elektronické zdroje

1) Informace, které nejsou článkem v časopise – webové stránky, databáze apod.

...další informace jsou uvedeny na webové adrese www.neco.cz ...

Většinou není nutno uvádět v přehledu literatury.

2) Články v elektronickém časopise – stejně jako u textových zdrojů (odlišnost až v přehledu literatury)

Citace v textu

- zkrácená citace

A) Ptáček aj. (2001) zjistili, že

B) ... bylo zjištěno, že ... (Ptáček aj., 2001)

Citace v přehledu literatury

- úplná citace

Adcock, R.L.: Effect of moisture stress on soybean pod development. – Crop J. 95: 342-345, 1988.

- existuje velké množství různých forem

- používat vždy jen jeden typ dle doporučení nebo výběru

Citace v přehledu literatury

Literatura

- Berger, J. 2000. Biologie buďky, 211 a. Kopp nakladatelství, Č. Budějovice
- Boschinger (Mainheim GmbH). 1998. Apoptosis and cell proliferation. Boehringer Mannheim GmbH, Boehringer.
- Cooper, G.M. 1997. The cell. A molecular approach, p. 673. ASM Press, Washington D.C.
- Cossentino, A., C. Minardi, Y. Borghi, N. Monzardo, C. Cirio, J. Pedrazzi, F. Benatti, L. Moretti, M. Etti, R. Pagani, C. Franceschi and B. De Remo. 1999. Apoptotic features of peripheral blood granulocytes and monocytes during post-acute HIV infection. *Experimental Cell Research*, 247: 304 – 311.
- Grünberg, A. 2000. p53 and IGFBP-3. Apoptosis and cancer protection. *Molecular Genetics and Metabolism*, 70: 33 – 58.
- Banon, E., G. Keil, E. van Drunen Littel-van den Hurk, P. Grubel, A. Vanderplasseken, F. A. M. Rijseveld, L. Bahnik and P. Pastoret. 1999. Bovine herpesvirus 1-induced apoptotic cell death. Role of glycoprotein D. *Virology*, 357: 191 – 197.
- Chaloupka, J. 1996. Programovaná smrt buďky. *Biologické listy*, 61: 249 – 271.
- Chaloupka, J. 1999. Adaptace a programovaná smrt – dvě odpovědi buďky na poškození. Její vzájemný vztah a význam pro přežití organismů za stresových podmínek. *Biologické listy*, 64: 81 – 102.
- Kieff, E. and Shenk T. 1998. Modulation of apoptosis by herpesviruses. *Journal of General Virology*, 8: 471 – 480.
- LeGrand, E. K. 2000. Implications of early apoptosis of infected cells as an immune host defense. *Medical Hypotheses*, 54: 391 – 396.
- Lodish, H., D. Baltimore, A. Berk, E. L. Zipursky, P. Matsudaira, and J. Darnell 1993. *Molecular cell biology*, p. 1344. Science, American Books Inc., New York.
- Mantovani, F. and L. Banks. 1999. The interplay between p53 and proliferation. *Journal of Cancer Biology*, 9: 387 – 393.
- McRadden, C. and Batty, M. 1998. How poxviruses oppose apoptosis. *Journal of General Virology*, 8: 429 – 442.
- Ormalstová, A. 1998. Smrt buďky savců/jelch smrt nádobné buďky epitelové, 43 a. Diplomová práce.
- Oldenburg, M. B. M., A. A. M. Dayer-van Dorstbot, and A. J. van der Eb. 1998. Chicken Herpes Virus. Induction of apoptosis by a single protein of a single-stranded DNA virus. *Journal of Virology*, 8: 497 – 504.

Citace v přehledu literatury

- číslovat nebo nečíslovat
- citace se řadí abecedně (výjimečně dle četnosti výskytu), následně podle roku uveřejnění
- úplná citace (kromě jména autorů, také název článku, časopisu, číslo, ročník, rozsah stran)

1) Časopis:

Jména všech autorů se všemi iniciálami, plný název článku, plný název časopisu, svazek, první a poslední stránka, rok vydání

V časopisech se lze setkat s velkým počtem způsobů citování literatury

Adcock, R.L.: Effect of moisture stress on soybean pod development. – Crop J. 95: 342-345, 1988.

Adcock RL Effect of moisture stress on soybean pod development. Crop J. 95: 342-345, 1988.

Adcock, R.L. (1988) Effect of moisture stress on soybean pod development. – Crop J. 95, 342-345.

Adcock, R.L. 1988: Effect of moisture stress on soybean pod development. Crop Jour. 95: 342-5.

Adcock, R.L. (1988) Crop J. 95, 342-345

a mnoho dalších.

1) Časopis:

Jména všech autorů se všemi iniciálami, plný název článku, plný název časopisu, svazek, první a poslední stránka, rok vydání

Příklady citací časopiseckých článků v přehledu literatury pro bakalářskou práci

článek napsal jeden autor

Adcock, R. L. 1988. Effect of moisture stress on soybean pod development. *Crop J.* **95**: 342-345.

článek napsali dva autoři

Novák, K. and Janoušek, J. 1988. Bakterie a těžké kovy. *J. Clin. Microbiol.* **125** (3): 99-115.

dva články téhož autora, které vyšly ve stejném roce – označíme malým písmenkem

Miller, J. H. 1992a. Molecular genetics of bacteria. *J. Gen. Genet.* **87**: 352-355.

Miller, J. H. 1992b. Comparative genetics of capsular polysaccharide biosynthesis in *Streptococcus pneumoniae*. *J. Bacteriol.* **181**: 385.395.

1) Časopis:

Jména všech autorů se všemi iniciálami, plný název článku, plný název časopisu, svazek, první a poslední stránka, rok vydání

Příklady citací časopiseckých článků v přehledu literatury pro bakalářskou práci

Speciální případy (citujeme jen výjimečně)

článek je teprve v přípravě, zatím nebyl odeslán do časopisu – (in preparatio) nebo (v přípravě)

Cox, C. S., Brown, B. R. and Smith, J. C. 1999. False-positive β -lactamase results with *Staphylococcus lugdunensis* in the Vitek Auto Microbios system. J. Gen. Genet. (in preparation)

spíše necitovat, jeho název i obsah se ještě můžou změnit

článek již prošel recenzním řízením a probíhá jeho tisk – (in press) nebo (v tisku)

Cox, C. S., Brown, B. R. and Smith, J. C. 1999. False-positive β -lactamase results with *Staphylococcus lugdunensis* in the Vitek Auto Microbios system. J. Gen. Genet. (in press)

Informaci jste získali rozhovorem s uvedeným člověkem (odborníkem) – (personal communication) nebo (ústní sdělení)

Vařejka, K. 1998. Personal communication. (ústní sdělení)

Je však nezbytné mít k tomu jeho svolení, cituji jeho myšlenku.

2) Kniha:

Jména autorů, rok vydání, název knihy, vydání (např. 5th Ed.), nakladatel, místo vydání (vychází se z údajů na titulní straně knihy)

Jedlička, A. 1974. Spisovný jazyk v současné komunikaci. SPN, Praha.

- u **jednotlivých kapitol** se opět uvádějí jména autorů, název kapitoly, první a poslední stránka kapitoly a plná citace knihy

Miller, J. H. 1992. Nucleic acid purification, p. 971-995. Experiments in molecular genetics, Cold Spring Harbor Laboratory, Cold Spring Harbor, N.Y.

3) Publikace v elektronické formě – elektronické dokumenty

A) příklady na <http://lcweb2.loc.gov/ammem/ndlpedu/start/cite/index.html>
texty, dokumenty, filmy, mapy, fotografie, zvuky

B) podle normy ČSN ISO 690-2 (norma jako .pdf na ISu)

I. Elektronická monografie, databáze a počítačové programy

autor, spoluautor. Název [druh nosiče]. Vydání. Místo vydání: vydavatel, datum vydání, datum aktualizace, datum citování. Edice. Dostupnost a přístup.

Vavroušek, P. Nápis Dareia v Bísutúnu [online]. Praha: Ústav starého Předního Východu FF UK, 1997 [cit. 2001-03-23]. Scripta electronica. Starý Orient. II, Seria monographica. Dostupný z WWW: < <http://enlil.ff.cuni.cz/WWW/cz/scripta/monog/bisutun/1250/titul.htm> >.

Kirk-Othmer Encyclopedia of Chemical Technology [online]. 3rd ed. New York : John Wiley, 1984 [cit. 3. ledna 1990]. Dostupné v DIALOG Information Services, Palo Alto (Calif.).

II. Článek v elektronickém časopisu

Autor, název. Název časopisu. [druh nosiče]. Vydání. Označení čísla. Datum aktualizace/revize.
Datum citování. Dostupnost.

Churá, M. Atlas roztahuje křídla. Chip [online]. Březen 2001 [cit. 19. března 2001].
Dostupné na WWW: < http://www.chip.cz/texty/2001_1/0319/alt.shtml >.

Vojtášek, F. Vyhledávací služba Google začala indexovat soubory PDF. *Ikaros* [online].
2001, č. 3 [cit. 2001-01-03]. Dostupný na WWW: < <http://ikaros.ff.cuni.cz/2001/c03/pdf.htm> >.

II. Článek v elektronickém časopisu

Autor, název. Název časopisu. [druh nosiče]. Vydání. Označení čísla. Datum aktualizace/revize. Datum citování. Dostupnost.

Novák, K., Lisá, L and Škrdleta, V. Rhizobial *nod* gene-inducing activity in pea nodulation mutants: dissociation of nodulation and flavonoid response. *Physiol. Plantarum* 120 [online]. 2004, Vol. 4, [cit. 14. dubna 2004]. <<http://dandini.ingentaselect.com/vl=9129045/cl=25/nw=1/rpsv/ij/mksg/00319317/v120n4/s4/p546>>

III. Článek v elektronickém časopisu – citace papírového zdroje

Pokud je u článku uveden svazek, číslo a stránky obdobně jako v tištěném časopise, citují se jako články v časopise

Novák, K., Lisá, L and Škrdleta, V. 2004 Rhizobial *nod* gene-inducing activity in pea nodulation mutants: dissociation of nodulation and flavonoid response. *Physiol. Plantarum* **120** (4) 546-555.

- 1) Časopis
- 2) Kniha
- 3) Elektronické dokumenty

4) Speciální případy

I.) citace podle citace v článku („citace v citaci“) – nevlastním separát – nepřímá citace (maximálně 2-3 na celou práci, spíše dohledat původní zdroj)

Cox, C. S., B. R. Brown, and J. C. Smith. 1999. False-positive β -lactamase results with *Staphylococcus lugdunensis* in the Vitek Auto Microbios system. *J. Gen. Genet.* **85**: 55-63. *In* **Agger, W. A. and Maki, D. G.** 2001. Efficacy of direct Gram-stain in differentiating staphylococci from streptococci in blood cultures positive for gram-positive cocci. *J. Clin. Microbiol.* **7**:111-113.

II.) citace abstraktu ze sborníku abstraktů (výjimečně – konečná platnost výsledků, dostupnost)

Autor. Název (článku). In Název sborníku. Nakladatelské údaje (místo, nakladatel), rok. rozsah (strana od do). ISBN (ISSN) není povinné.

Fazekas, F. Matrix algorithms and methods (MAM) to analyse stochastic chains and processes. *In Proceedings of the 6th Mini Conference on Vehicle System Dynamics, Identification and Anomalies.* Budapest, 9-11 November, 1998. Budapest: Technical University, c1998, p. 477-483. ISBN 963-420-635-2.

4) Speciální případy

III.) citace disertační práce

Autor. Název práce. Označení druhu práce (Disertační, rigorózní apod.). Místo vydání. Název vysoké školy. Rok vydání. Počet stran.

Vychodil, M. 1989. Přesné opracování křehkých materiálů diamantovými nástroji. Disertační práce. Praha, ČVUT Fakulta strojní, . 127 s.

I.) a II.) – citovat jen střídavě a výjimečně

III.) – obvykle se necitují předchozí bakalářské nebo diplomové práce

CHYBY v přehledu literatury:

- chybějící nebo přebývající citace oproti citacím v textu práce
- uvádění *et al.* namísto uvedení všech autorů včetně zkratk křestních jmen
- neuspořádání dle abecedy a roku publikace
- nesouhlasí rok nebo jméno (komolení) v textu a v přehledu literatury
- nejednotná forma citací
- uvádění akademických a vědeckých titulů

Vyhledávání zkrácených názvů časopisů

- názvy časopisů se v přehledu literatury udávají ve **zkrácené podobě**

1) Podle přehledu literatury v review a původních vědeckých sděleních

2) V rámci Web of Science (na úvodní stránce) je odkaz „**Journal Citation Reports**“

- lze dohledat na základě ISSN (viz abstrakt článku ve WoS) nebo pomocí slov v názvu časopisu

<http://isi10.isiknowledge.com/portal.cgi>

<http://portal.isiknowledge.com/portal.cgi?DestApp=JCR&Func=Frame>

Přímý odkaz na „Journal Citation Reports“

Citace zdrojů obrázků a tabulek

- odkazování na obrázky a tabulky = viz. následující kapitola
- v legendě obrázku nebo tabulky by měl být uveden zdroj (pokud není naším dílem)

Obrázek 1: Alternativní dráhy uvolňování kyseliny arachidonové (Lewis, 2003).

Tabulka 1: Geny účastníci se přenosu signálu přes prostanooidní receptor (Black aj., 1999; upraveno).

- tento zdroj tedy musí být uveden také v přehledu literatury – problémy:
 - pokud je tento zdroj citován také v samotném textu = žádný problém

X

- pokud není tento zdroj citován v samotném textu = uvést vedle odkazu na obrázek nebo tabulku

např. má význam především v metabolismu kyseliny arachidonové (obr. 1; Lewis, 2003)

Zdroje v angličtině x práce v češtině

Citace (název článku) se obvykle nepřekládá, lze doplnit překladem v hranatých závorkách

Pokud se (např. na přání redakce) uvádí pouze překlad citace, pak se za citací uvádí jazyk, ve kterém je práce napsána, např. [in English]

Jména autorů

Asijská jména se uvádějí buď v příslušné jazykové formě:

příjmení na 1. místě – Mao Ce Tun je tedy pan Mao a abecedně se citace řadí pod M, nikoliv pod T

nebo v evropské formě:

Mao C. T. (!!! Tun M. C.)

Mao-Ce-Tun

Španělská jména

Castro y Ruez = Castro R.

vlastní jméno jméno po matce

Necitují se:

- všeobecně známé poznatky (většinou uvedeny v učebnicích)
- učebnice a skripta
- práce předchůdců (BP a DP)
- abstrakta z konferencí (obvykle)

Pravidlo patnácté:

Poznatky uvedené v učebnicích se necitují.

Pravidlo šestnácté:

Před vazbou bakalářské práce důkladně zkontroluj, zda jsou všechny citace v textu citovány také v přehledu literatury a naopak.